

Best Buddies -projektin oppilaitosyhteistyö 2011–2013: esittelyssä Best Buddies -kouluvierailu

1. Projektin ja oppilaitosyhteistyön taustaa
2. Best Buddies -kouluvierailu
 - 2.1 Best Buddies -kouluvierailun perusasiat
 - 2.2 Tuntisuunnitelma
 - 2.3 Best Buddies -kouluvierailun kulku
3. Lisätietoa

Projektityöntekijä Petra Saarinen
ja kokemuspuhuja Sakari Lehto
kouluvierailulla Tampereen
ammattiopistossa syksyllä 2011.

1. Projektin ja oppilaitosyhteistyön taustaa

Best Buddies -projekti 2011–2013

Kehitysvammaisten Tukiliitossa toimi vuosina 2011–2013 Best Buddies -projekti.

Projektin **pää tavoitteet** olivat:

- kehitysvammaisten ja vammattomien nuorten aito kohtaaminen sekä
- asennemuutos ja inklusio eli kaikille avoin osallistuminen.

Projektin **osatavoitteina** oli saada:

- uutta vapaaehtoistoimintaa Kehitysvammaisten Tukiliitolle
- Best Buddies -kaveritoiminnan malli alueille ja
- vapaaehtoistoimintaa koulumaailmaan.

Best Buddies -projektin oppilaitosyhteistyö

Oppilaitosyhteistyö oli yksi Best Buddies -projektin osa-alue. Yhteistyötä toteutettiin kolmessa oppilaitoksessa:

- Tampereen ammattiopistossa (TAO),
- Helsingin sosiaali- ja terveysalan oppilaitos Hesotessa ja
- Espoonlahden lukiossa.

Projekti järjesti noin 90 minuutin pituisia kouluvierailuja oppilasryhmille luokkatiloissa, osallistui erilaisiin tapahtumapäiviin sekä tiedotti toiminnastaan eri tavoin.

Projektin oppilaitosyhteistyöstä voit lukea lisää projektin verkkosivuilta löytyvästä oppilaitosyhteistyön arvioinnista sekä koko projektin loppuraportista. Verkojulkaisujen osoitteet löytyvät Lisätietoa-osiosta sivulta 10.

2. Best Buddies -kouluvierailu

Best Buddies -kouluvierailu oli projektin yhteistyöoppilaitoksessa oppilasryhmälle pidettävä oppitunnin mittainen toiminnallinen tietoisku. Sen aikana esiteltiin vapaaehtoista Best Buddies -kaveritoimintaa ja haastettiin nuoria pohtimaan kehitysvammaisuuteen liittyviä ennakkoluuloja tehtävien ja toiminnallisten menetelmien avulla. Tärkeä osa vierailua oli kokemuspuhujaksi koulututtuneen kehitysvammaisen henkilön puheenvuoro. Kouluvierailu oli tilaajalle ilmainen, ja sisälsi tiedollisen osuuden lisäksi opiskelijoille kutsun osallistua esiteltyyn vapaaehtoistoimintaan.

2.1 Best Buddies -kouluvierailun perusasiat

Tavoitteet

- Nuoret oppilaitoksissa kiinnostuvat kaveritoiminnasta ja hakevat mukaan toimintaan.
- Kehitysvammaisuuteen liittyvien ennakkoluulojen vähentäminen ja tiedon lisääminen. Asennemuutos!
- Kynnys vammaistyön opiskeluun madaltuu.
- Oppilaitokset haluavat jatkaa ja kehittää yhteistyötä.

Sisältö

- Best Buddies -video
- Asennejana
- Kehitysvammaisen puhujan osuus ja kyselytuokio
- Best Buddies -kaveritoiminnan esittely
- Kaveri-video
- Ennakkoluulovisa ja sen läpikäynti
- (Artikkelitehtävä)*
- Valokuvaesitys

(* Artikkelitehtävä jätettiin usein pois, jotta muut osiot saatiin käsiteltyä rauhassa.)

Kesto

- Best Buddies -kouluvierailu suunniteltiin noin 90 minuutin eli kaksoistunnin kestoiseksi.
- Tarvittaessa vierailu oli mahdollista pitää myös lyhyemmässä ajassa jättämällä osioita pois.

Menetelmät

- Asennejana
- Kokemuspuhujan osuus ja kyselytuokio
- Ennakkoluulovisa
- Artikkelitehtävä

2.2 Tuntisuunnitelma

Kouluvierailut toteutettiin niitä varten laaditun tuntisuunnitelman mukaisesti. Tuntisuunnitelmaa tehtäessä on käytetty hyödyksi Kylässä koulussa -opasta (ks. Lisätietoa).

Tuntisuunnitelma 90 min, 12:30-14:00

AIKA	TAVOITTEET	MITÄ JA MITEN (MENETELMÄT)	MATERIAALIT	MUUTA HUOMIOITAVAA
12:30–12:35 5 min	1. ALOITUS ● Vierailijoiden, taustaorganisaatioiden ja vierailun tarkoituksen esittely	● Sanallinen esittely. ● Laita osallistujalista kiertämään. ● Näytä video.	● Video YouTubessa: Friendship is blind to differences.	● Puhujavieras voi halutessaan etsiä videon.
12:35–12:40 5 min	2. ASENNEJANA ● Yhteyden luominen oppilaisiin, aktivointi ja aiheeseen herättely. Pohjatietoa ryhmästä.	● Kysy kysymyksiä aiheesta ja pyydä osallistujia asettumaan janalle vastausten mukaan.	● Asennejana-kysymyspaperi vierailun vetäjän käyttöön.	● Muista kysellä opiskelijoilta miksi he sijoittuivat mihinkin.
12:40–13:05 25 min	3. KOKEMUSPUHUJA ● Kehitysvammaisuuteen tutustuminen	● Kehitysvammaisen puhuja pitää puheen. ● Sen jälkeen tai aikana hänelle voi esittää kysymyksiä.	● Puhujan taustaorganisaation esittelydiä. ● Puhujan diaesitys tai muu materiaali.	● Tue puhujaa tarvittaessa. Valmistelee kysymyksiä puhujalle.
13:05–13:20 15 min	4. BEST BUDDIES - ESITTELY ● Best Buddies -kaveritoiminnan perusasioihin tutustuminen	● Käy läpi diat (n. 10 min) ja näytä kaverivideo (5 min).	● Diat ja video	● Kerro toiminnan periaatteista, jos näyttää että artikkelitehtävään ei jää aikaa. ● Keskusteleva, kyselevä ote.
13:20–13:40 20 min	5. ENNAKKOLUULOVIISA ● Kehitysvammaisuuteen liittyvien ennakkoluulojen haastaminen tiedolla	● Jokainen täyttää visan. ● Vastaukset käydään läpi yhdessä.	● Visat paperiversioina ja vastausdiat muistitikulla. Vetäjälle vastauspaperi vastausten tueksi.	● Keskusteleva, kyselevä ote.
13:40–13:55 15 min (jos ehtii)	6. ARTIKKELITEHTÄVÄ ● Best Buddies -kaveruuden pohtimista itsenäisesti	● Ryhmät valitsevat ja lukevat lehtiartikkelit ja vastaavat kysymyksiin. ● Keskustelua.	● Artikkelit, kysymyspaperit ja vastausdiat.	● Jos tähän ei ole aikaa, artikkelit voi jättää lopuksi opettajalle.
13:55–14:00 5 min (jos ehtii)	7. KUVAESITYS ● Toiminnasta ja käsittelystä aihepiiristä positiivinen kuva	● Voi näyttää kuvaesityksen jos siihen on aikaa.	● Kuvaesitys ja musiikki.	● Musiikin esitysluvan tulee olla kunnossa.
Lopuksi	8. LOPETUS ● Yhteenvetoa ja kiitokset	● Kysymyksiä? ● Keskustelua? ● Kiitos!		● Muista kiittää ryhmää!

2.3 Best Buddies -kouluvierailun kulku

Alla on kuvattu Best Buddies -kouluvierailun kulku vetäjän näkökulmasta osio osiolta. Kouluvierailun toiminnalliset osiot löytyvät oransseista laatikoista.

1. Aloitus (5 min)

Aluksi molemmat vierailijat (Best Buddies -kaveritoiminnan edustaja eli vierailun päävetäjä ja kehitysvammaisen kokemuspuhuja) esittelevät itsensä ja taustaorganisaationsa. Vetäjä kertoo, että vierailulla on tarkoitus kertoa, keskustella ja oppia uutta Best Buddies -kaveritoiminnasta ja kehitysvammaisuudesta. Käydään läpi vierailun sisältö ja kulku. Seuranta ja arviointia varten kerättävä osallistujalista laitetaan kiertämään.

Heti aluksi on hyvä kertoa, että opiskelijoiden kysymykset ja kommentit ovat tervetulleita koko vierailun ajan. Tavoitteena on rento ja keskusteleva ilmapiiri.

Näytetään YouTubesta Saksan Best Buddiesin video Friendship is blind to differences (n. 1 min). Jos kokemuspuhuja haluaa, hän voi esimerkiksi etsiä videon ja vaihtaa diaesityksen dioja vierailun ajan ja osallistua näin koko vierailun vetämiseen. On hienoa, jos kokemuspuhuja voi kommentoida vierailun aikana käsiteltäviä asioita ja tuoda keskusteluun mukaan omat näkemyksensä ja kokemuksensa.

2. Asennejana (5 min)

Asennejanan tarkoituksena on heti aluksi aktivoida opiskelijoita miettimään omaa suhtautumistaan vierailun aiheisiin. Samalla vierailun osallistava ja keskusteleva ilmapiiri vahvistuu. Osa kysymyksistä liittyy jollain tavalla asenteisiin tai mielipiteisiin, kun taas osalla kysymyksistä vetäjä saa tietoa opiskelijaryhmästä.

Opiskelijoita pyydetään nousemaan ylös ja sijoittumaan luokkahuoneeseen toisesta seinästä toiseen poikittain ulottuvalle näkymättömälle janalle sen mukaan, mikä heidän oma vastauksensa vetäjän esittämään kysymykseen tai väitteeseen on. Kysymykset liittyvät vierailun aiheisiin: vapaaehtoistoimintaan, Best Buddiesiin ja kehitysvammaisuuteen. Opiskelijoilta on hyvä kysyä, miksi he ovat sijoittuneet juuri valitsemaansa kohtaan. Muitakin lisäkysymyksiä voi kysyä.

Janamenetelmä mainitaan myös muun muassa Kylässä koulussa -oppaassa sekä Elämysrata, arvojana, murrelogan – 100 + 1 kikkaa ja niksiä järjestöjen viestien esiintuomiseksi yleisötapahtumissa -oppaassa (ks. Lisätietoa).

(jatkuu seuraavalla sivulla)

(jatkuu)

Asennejanan esimerkkikysymyksiä:

Onko vapaaehtoistoiminta mielestäsi tärkeää?

(Miksi? Miksi ei?)

ei-----kyllä

Voisitko lähteä mukaan johonkin vapaaehtoistoimintaan?

(Miksi? Millainen toiminta sinua kiinnostaisi? Oletko jo mukana?)

en-----kyllä

Onko Best Buddies -kaveritoiminta sinulle tuttua ennestään?

(Mistä se on sinulle tuttu?)

en ole ikinä kuullutkaan siitä-----olen (ollut) mukana toiminnassa

Onko kehitysvammaisuus sinulle tuttu asia?

(Onko se tuttu muuten kuin työn tai opiskelun puolesta?)

en tiedä siitä mitään-----hyvin tuttu asia

3. Kokemuspuhuja (25 min)

Jokaisella Best Buddies -kouluvierailulla on mukana kehitysvammainen henkilö, jonka roolina on toimia kokemusasiantuntijana. Opiskelijaryhmän opettajalle lähetetään ennen vierailua tieto, että mukaan on tulossa kehitysvammainen puhuja, jolle saa esittää kysymyksiä. Kokemuspuhuja voi halutessaan ja kokemuksen karttuessa ottaa suuremmankin roolin koko vierailun vetämisessä, mutta tärkeintä on, että hän pitää oman puheensa, vastaa mahdollisiin kysymyksiin sekä keskustelee opiskelijoiden kanssa.

Best Buddies -kouluvierailuiden kokemuspuhujina toimii Me Itse ry:n Käsikynkkä-projektin puhujakoulutuksen käyneitä puhujia. Heille maksetaan puheesta Me Itse ry:n taksan mukainen palkka. Puhujien kanssa sovitaan etukäteen puheen aihepiiri. Puhuja puhuu kehitysvammaisuudesta sekä omasta elämästään tai jostain sen osa-alueesta. Jos puhuja on ollut mukana kaveritoiminnassa, hän voi kertoa myös siitä. Kaveruudesta voi puhua myös yleisesti, vaikka ei olisikaan mukana kaveritoiminnassa. Puheissa voi puhujasta riippuen käsitellä aiheita esimerkiksi työelämästä ja harrastuksista koko elämäntarinaaan. Puhujat voivat näyttää videoita, valokuvia, diaesityksiä tai muuta materiaalia puheensa aikana, jos haluavat.

(jatkuu seuraavalla sivulla)

(jatkuu)

On tärkeää, että puhuja saa välittää eteenpäin oman kokemuksensa. Vetäjä voi tarvittaessa esittää kysymyksiä puheen tukemiseksi. Kysymyksiä on hyvä miettiä puhujan kanssa yhdessä jo etukäteen. Vetäjän on tärkeää huolehtia siitä, että puhujaan suhtaudutaan kunnioittavasti, kun hän kertoo henkilökohtaisista asioistaan.

4. Best Buddies -esittely (15 min)

Vetäjä käy keskustelevalle otteella läpi Best Buddies -kaveritoiminnan perusasiat, kuten mistä toiminta on saanut alkunsa, missä toimintaa järjestetään nykyään, mitkä ovat toiminnan perusperiaatteet, kuinka toimintaan osallistutaan, mitä se on käytännössä, miksi toimintaa on olemassa ja mikä sen tavoite on sekä ketkä voivat osallistua toimintaan.

Vetäjällä on diasarja, jossa on pääasioiden lisäksi runsaasti kuvia toiminnasta ja vapaaehtoisista. Lopuksi katsotaan toiminnasta tehty video (n. 5 min). Kokemuspuhuja voi kertoa omia kokemuksiaan kaveruudesta tai kaveritoiminnasta.

5. Ennakkoluulovisa (20 min)

Ennakkoluulovisa on tietovisailu, jonka kysymykset käsittelevät kehitysvammaisuutta ja siihen liittyviä uskomuksia ja ennakkoluuloja. Tavoitteena on saada opiskelijat pohtimaan omaa käsitystään ja omia tietojaan kehitysvammaisuudesta. Jokainen opiskelija täyttää oman visalapun. Sen jälkeen vastaukset käydään yhdessä läpi vetäjän johdolla. Vetäjällä on tukenaan diasarja, joka sisältää vastaukset ja muuta aiheeseen liittyvää materiaalia, kuten vastauksiin liittyviä kuvia ja lehtileikkeitä.

Visan kysymykset lähestyvät kehitysvammaisuutta monesta eri näkökulmasta. Kysymyksissä kysytään esimerkiksi sitä, paljonko Suomessa on kehitysvammaisia henkilöitä ja mitä kehitysvammaisuus tarkoittaa. Osassa kysymyksistä väitetään opiskelijoille kehitysvammaisuudesta melko räikeitäkin asioita, jotka kuitenkin ovat tavallisia kehitysvammaisuuteen liittyviä ennakkoluuloja. Tällaisissa kysymyksissä kysytään esimerkiksi sitä, liittyykö kehitysvammaisuuteen iloinen luonne, tietynlainen ulkonäkö tai liikuntavamma, tai haastetaan pohtimaan kehitysvammaisen ihmisen oikeutta perustaa perhe ja tehdä työtä.

(jatkuu seuraavalla sivulla)

(jatkuu)

Raflaavat kysymykset on tärkeää käsitellä vastauksia läpikäytessä huolellisesti. Opiskelijoilla saattaa olla näihin kysymyksiin ja vastauksiin liittyvää kommentoitavaa tai kysyttävää, ja keskustelulle pitää olla aikaa.

Raflaavien kysymysten on tarkoitus edistää sitä, että kouluvierailun aikana kehitysvammaisuudesta voidaan keskustella avoimesti ja ujostelematta. Kehitysvammaisuudesta puhutaan vierailulla arkisena asiana, joka ei ole mikään tabu.

Visa on myös hyvä keino kertoa kehitysvammaisten ihmisten oikeuksista ja haasteista näiden oikeuksien toteutumisessa esimerkiksi työelämässä. Ajankohtaisia uutisia voi mahdollisuuksien mukaan ottaa mukaan keskusteluun. Myös kehitysvammainen kokemuspuhuja voi kertoa omista kysymysten aihepiireihin liittyvistä kokemuksistaan.

Visa kannattaa käydä läpi rennosti, ja huumorikin on sallittua. Visan tarkoituksena ei ole syyttää ketään ennakkoluuloiseksi. Asiaa voi lähestyä sanomalla, että tällaisiin ennakkoluuloihin voi törmätä, vaikka ne saattavatkin jotkut kuulostaa hassuilta tai rajuilta. Osa opiskelijoista saattaa tietää kehitysvammaisuudesta paljonkin. Voi myös sanoa, että ennestään tuntemattomasta asiasta on aivan tavallista olla ennakkokäsityksiä.

Esimerkkikysymys ennakkoluuloisista:

2. Kehitysvammaiset ihmiset ovat

- a) iloisia
- b) avoimia
- c) reippaita
- d) estottomia
- e) jotain muuta, mitä?

Vastaus: e) yksilöitä. Kehitysvammaiset ihmiset ovat yksilöitä aivan kuten kaikki muutkin: jokaisella ihmisellä on omat yksilölliset luonteenpiirteensä, kiinnostuksenkohteensa ja elämäkokemuksensa.

6. Artikkelitehtävä (15 min)

Artikkelitehtävässä opiskelijat saavat pohtia kaveritoimintaa itsenäisesti ryhmissä. Opiskelijat jakaantuvat 5–6 ryhmään. Jokainen ryhmä valitsee ja lukee yhdessä jonkin Best Buddies -kaveritoiminnasta kirjoitetun lehtiartikkelin. Artikkeleissa eri kaveriparit kertovat toiminnasta omasta näkökulmastaan. Artikkeleiden lisäksi opiskelijaryhmät saavat kysymyspaperin, jonka kysymyksiin he miettivät vastauksia ryhmänä.

Kysymykset ohjaavat pohtimaan, millaista Best Buddies -kaveruus käytännössä on. Myös kaveritoiminnassa mahdollisesti eteen tulevia haasteita ja niistä selviämistä käsitellään. Osa kysymyksistä pureutuu myös kaveritoiminnan periaatteisiin ja tarkoitukseen, jolloin opiskelijat voivat ajatella tasavertaisuuden ja inklusion kaltaisia asioita sekä käytännön keinoja edistää näitä asioita.

Jos kouluvierailun aiemmat tärkeät osat, kuten kokemuspuhujan osuus sekä ennakkoluulovisa ovat vieneet suunniteltua enemmän aikaa, on artikkelitehtävä mahdollista jättää tekemättä. Vetäjän kannattaa myös tarkkailla, jaksavatko opiskelijat keskittyä visan jälkeen enää toiseen tehtävään. Jos tunnelma on kovin levoton, voidaan artikkelitehtävän yli hypätä seuraavaan kohtaan. Vetäjä voi tällöin puhua ja herätellä keskustelua osion teemoista lyhyemmin tässä tai jossain muussa kohdassa.

7. Kuvaesitys (5 min)

Kuvaesitys toimii kouluvierailun loppukevennyksenä. Kuvaesitys on kaveritoiminnan valokuvista ja vapaaehtoisten palautelauseista koottu diaesitys, jonka taustalla soi Tehosekoittimen Kaikki nuoret tyytit -kappale. Kuvissa kehitysvammaiset ja vammattomat nuoret tekevät yhdessä hauskoja asioita, kuten hohtokeilaavat ja ovat katsomassa bändejä. Kuvista on tarkoitus välittyä hauskuus, helppous ja toiminnan perusajatus inklusiivisuus.

Kuvaesityksen voi jättää pois, jos kouluvierailuun käytettävissä oleva aika on ylittynyt.

8. Lopetus

Vierailun lopuksi on tärkeää kertoa, mistä opiskelijat saavat halutessaan lisätietoa kouluvierailulla käsitellyistä aiheista. On tärkeää myös kerrata, kuinka toimintaan voi tulla mukaan. Viimeisille opiskelijoiden kysymyksille on hyvä jättää mahdollisuus.

Lopuksi vierailijat kiittävät opettajaa ja opiskelijoita ja muistuttavat vierailun jälkeen osallistujille sähköpostitse lähetettävästä palautekyselystä ja vastanneiden kesken arvottavista palkinnoista.

3. Lisätietoa

Lea Vaitti (2013) Oppilaitosyhteistyö Best Buddies -projektissa 2011–2013.

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. Verkkojulkaisu

http://www.kvtl.fi/media/Projektit/Kaveri/Oppilaitosyhteistyö_Best_Buddies.pdf (10.12.2013)

Taru Oulasvirta & Lea Vaitti (2013) Tasavertainen kaveruus onnistuu – Best Buddies -projektin (2011–2013) loppuraportti. Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. Verkkojulkaisu

http://www.kvtl.fi/media/Julkaisut/HankkeidenRaportit/tasavertainen_kaveruus_onnistuu.pdf (10.12.2013)

Anu Lähde (toim.) (2008) Kylässä koulussa – järjestöjen kouluvierailuopas kansainvälisyyskasvatukseen. Verkkojulkaisu

www.globaalikasvatus.fi/tiedostot/kylassa_koulussa.pdf (10.12.2013)

Mai Kivelä, Terhi Summa ja Kaisu Tuominen (2009) Elämysrata, arvojana, murrelogan – 100 + 1 kikkaa ja niksiä järjestöjen viestien esiintuomiseksi yleisötapahtumissa. Verkkojulkaisu

<http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/elamysrata-arvojana-murrelogan.pdf> (10.12.2013)